

Παρηγία

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ & ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ • ΕΤΟΣ Θ' • ΤΕΥΧΟΣ 34^ο • ΑΠΡΙΛΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ 2022

ΠΑΡΗΓΙΑ
*Τριμηνιαία Έκδοσις
Οικοδομῆς καὶ Ἑνμερώσεως*
*Ἀπρίλιος-Ιούνιος
ΕΤΟΣ Θ' - ΤΕΥΧΟΣ 34^ο*
ΕΚΔΟΤΗΣ
Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης
Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
κ. Παντελεήμων
ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
Ἱερὰ Μητρόπολις
Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
Τηλ. 25310 22642
Fax: 25310 23439
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Ἀρχιμ. Ἰάκωβος Μαλακούδης
Πρωτ. Σταῦρος Κολιοῦσης
Γεώργιος Χρ. Τσιγάρας
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΛΗΣ
Γεώργιος Χρ. Τσιγάρας
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Σπυρίδων Κιοσσές
ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ
Γιάννης Μενεσίδης
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ
ΔΕΚΤΑΙ ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΑΙ ΕΙΣΦΟΡΑΙ
ΑΡΘΡΑ-ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
Περιοδικὸν Παρηγία
Ἱερὰ Μητρόπολις
Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
Τ.Θ. 306, Τ.Κ. 69100 Κομοτηνῆ
ΕΚΤΥΠΩΣΗ
Τυπογραφεῖον «Ἐπικοινωνία Α.Ε.»
Ἐναντι Πανεπιστημιουπόλεως
69150 Κομοτηνῆ
Τηλ. 25310 31332
E-mail: epikoinonia.ae@gmail.com

Περιεχόμενα

03.

ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ 2022

τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μαρωνείας
καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμονος

05.

Ἡ Εἰκόνα τῆς Πεντηκοστῆς

τοῦ Θωμᾶ Ζήκον
Ἱστορικοῦ τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης
Δρ. Θεολογίας

07.

Ἡ τραγωδία τῆς Ἀνατολικοθρακῶν προσφύγων τοῦ 1922

τοῦ Ἰωάννη Μ. Μπακιρτζῆ,
Ἀναπληρωτῆ Καθηγητῆ Τ.Ι.Ε. Δ.Π.Θ.

10.

Το μυστήριον τοῦ γάμου

τοῦ Τσουκάρᾳ Εὐάγγελου
Θεολόγου-Φιλολόγου (Βυζαντινῆς Ἱστορίας)

12.

Ἐκκλησιαστικὲς εἰδήσεις»

Ἐπιμέλεια: Ἀρχιμανδρίτου Ἰακώβου Μαλακούδη

Ἐορτάζουμε σήμερα τὸ συγκλονιστικὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου μας. Ψάλλουμε τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη» γιὰ νὰ ἀντηχήσει τὸ μήνυμα αὐτὸ στὶς θλιμμένες καὶ ναρκωμένες καρδιές μας. Διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ ὁ διάβολος ἔχει συντριβεῖ καὶ ὁ θάνατος ἔχει καταπατηθεῖ καὶ ἡ κυριαρχία τῆς ἁμαρτίας ἔχει ἐξαφανισθεῖ, ἀλλὰ καὶ κάθε δυστυχία, δοκιμασία καὶ πειρασμὸς παύουν πλέον νὰ ἀποτελοῦν ἀπειλή.

Ἀλλὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου προηγήθηκε μιὰ πολὺ σκληρὴ καὶ ὀδυνηρὴ πορεία πάθους καὶ μαρτυρίου. Μιὰ πορεία ποὺ ξεκίνησε ἀπὸ τὴν Γέννησή Του καὶ κορυφώθηκε μὲ τὸν ἐκούσιο Σταυρικὸ Του θάνατο.

Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴν ἄρνησή του νὰ συνεργαστεῖ μὲ τὸν Θεὸ γιὰ τὴν σωτηρία του, μετέφερε τὴν σύγκρουσή του μὲ τὸν Θεὸ καὶ σὲ ὅλες τὶς ὑπόλοιπες σχέσεις του. Μὲ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα ἡ ἐπιθετικότητα ἐγκαταστάθηκε στὴν ἀνθρωπινὴ ἱστορία. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν στὸν κόσμὸ σήμερα περισσεύει ὁ πόνος, ἡ θλίψη, ἡ σύγκρουση, ὁ πόλεμος, ἡ ταλαιπωρία, ὁ θάνατος καὶ ἡ φθορά.

ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ 2022

Ὁ Θεάνθρωπος Κύριος, μολονὶ ἦταν λάθος, γεύθηκε ὅλη αὐτὴ τὴν ἐπιθετικότητα στὴν χειρότερή της ἐκδοχή. Ὅμως ἀπέναντι σὲ ὅλα αὐτὰ στάθηκε μὲ περίσσεια ὑπομονή, καρτερικότητα, συγχωρητικότητα καὶ διάκριση.

Ἡ Ἐκκλησία μέσα στὴν λατρευτικὴ της ζωὴ μᾶς προσκαλεῖ νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴν τραγικὴ κατάσταση τῆς ἀνθρωπότητας μὲ τὸν τρόπο ποὺ τὴν ἀντιμετώπισε ὁ Χριστὸς. Καὶ αὐτὸ γίνεται κατορθωτό, στὸ μέτρο τοῦ ἐφικτοῦ, μόνο ὅταν ἐπιλέγουμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὸ κακὸ μὲ τὸν τρόπο ποὺ τὸ ἀντιμετώπισε Ἐκεῖνος.

Ἡ συμμετοχὴ μας στὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ προϋποθέτει νὰ ἀναλάβουμε καὶ ἐμεῖς νὰ σπκώσουμε τὸν Σταυρὸ τοῦ Θεανθρώπου ὅπως ὁ Σίμων ὁ Κυρηναῖος. Καὶ σπκώνουμε τὸν Σταυρὸ τοῦ Θεανθρώπου ὅταν στεκόμαστε στὸ πλευρὸ τοῦ κάθε ἀδυνάμου, ξένου, ἀνημπούρου, ταιπωρημένου, διωκομένου συνανθρώπου μας.

Ἡ συμπάρσταση καὶ ἡ κατανόηση τῶν συμφορῶν, εἴτε τῶν δικῶν μας εἴτε τῶν συνανθρώπων μας, δὲν εἶναι θεωρητικὴ, οὔτε πλατωνικὴ, ἀλλὰ εἶναι καθημερινή, ὑπαρξιακὴ πραγματικότητα, ἡ ὁποία ἐκδηλώνεται μέσα ἀπὸ τὴν ὑπομονή, τὴν

καρτερικότητα, τὴν συγχωρητικότητα. Εἶναι τότε ποὺ θριαμβεύει ἡ Ἀγάπη, ἡ Ἀνάστασις.

Μὲ αὐτὲς τὶς σκέψεις σὰς ὑπενθυμίζω ὅτι δὲν ὑπάρχει, μετὰ τὸ προπατορικὸ ἀμάρτημα, Ἀνάστασις χωρὶς κόστος, χωρὶς πόνο, χωρὶς ἀποπομπὴ τῆς φιλαυτίας μας.

Εὐχομαι ὁλόψυχα ἡ φετινὴ Ἀνάστασις τοῦ Κυρίου μας νὰ εἶναι μιὰ ἀφορμὴ γιὰ μιὰ περαιτέρω ἐπανατοποθέτησή μας ἀπέναντι στὸν τρόπο ζωῆς ποὺ προτείνει

ὁ Θεάνθρωπος καὶ ὁ ὁποῖος ἀπέχει πάρα πολὺ ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ ὁ καθένας ἀπὸ ἐμᾶς φαντάζεται ἢ ὑποθέτει, ὅταν βρίσκεται στὸν χώρο τῆς φιλαυτίας.

Χριστὸς Ἀνέστη !

Διάπυρος εὐχέτης
πρὸς τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ

Ὁ Μητροπολίτης
† ὁ Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς
Παντελεήμων

Ἡ Εἰκόνα τῆς Πεντηκοστῆς

Θωμᾶς Ζήκος

Ἱστορικός τῆς Βυζαντινῆς Τέχνης
Δρ. Θεολογίας

«Πεντηκοστὴν ἐορτάζομεν καὶ Πνεύματος ἐπιδημίαν [...] καὶ ἐλπίδος συμπλήρωσιν». Μὲ τὸ τροπάριο αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία ἀναγγέλλει τὴν ἔλευσιν τοῦ Κόσμου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τοῦ τρίτου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος. Ἡ Ἐκκλησία μας μιλάει μὲ τὰ λειτουργικὰ κείμενα, ἀλλὰ ταυτόχρονα καὶ μὲ τὶς ἅγιες εἰκόνες. Ἀλλωστε ἡ τέχνη τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀποκαλεῖται λειτουργική, διότι ἔχει ὡς σκοπὸ νὰ ὑπηρετήσει τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Διονύσιος ἐκ Φουρνᾶ τὸν 18^ο αἰῶνα, στὸ ἔργο του «Ερμηνεία τῆς ζωγραφικῆς τέχνης», δίνει ὁδηγίες στοὺς ζωγράφους καὶ μᾶς παρουσιάζει τὸ γεγονός τῆς Πεντηκοστῆς ὡς ἑξῆς: «Σπῆτι καὶ οἱ δώδεκα ἀπόστολοι καὶ ὑποκάτω αὐτῶν κάμαρα μικρὴ καὶ μέσα εἰς αὐτὴν εἷς ἄνθρωπος γέρων, βαστὼν ἔμπροσθέν του μανδύλι μὲ τὰ δύο χέρια, καὶ μέσῳ τὸ μανδύλι δώδεκα χαρτία τυλιγμένα, φορῶν καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν κορώναν, καὶ ἐπάνωθεν αὐτοῦ ταῦτα τὰ γράμματα: Ο ΚΟΣΜΟΣ. Καὶ ἐπάνωθεν τοῦ σπητίου τὸ ἅγιον πνεῦμα ὡσάν περιστέρα, καὶ τριγύρου αὐτοῦ πολὺ φῶς, καὶ δώδεκα πύριναι γλῶσσαι ἐξερχόμεναι ἐξ αὐτοῦ καὶ καθεζόμεναι ἐφ' ἑνα ἕκαστον τῶν ἀποστόλων».

Οἱ μαθητὲς τοποθετοῦνται σὲ ἡμικυκλικὸ θρανίῳ μὲ ράχη, ἔχοντας στὸ μέσον τοὺς πρωτοκορυφαίους ἀποστόλους Πέτρο καὶ Παῦλο. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος βέβαια γνωρίζουμε ὅτι δὲν συγκαταλεγόταν ἀκόμη στοὺς μαθητὲς, ἀλλὰ ἡ Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας τὸν θεωρεῖ ὡς παρόντα. Οἱ μαθητὲς εἰκονίζονται καθιστοί, νὰ συζητοῦν ἀνήσυχτοι. Πάνω ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἐμφανίζεται ἡμικυκλικὴ φωτεινὴ νεφέ-

στὴ δεύτερη παραλλαγή τῆς εἰκόνας τῆς Πεντηκοστῆς, ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ ἐμφάνισις τοῦ Θεοτόκου ἀνάμεσα στοὺς Ἀποστόλους, καθισμένη σὲ θρόνον σὲ στάση δέσσης.

λη καὶ κατεβαίνουν δώδεκα πύρινες γλῶσσαι, οἱ ὁποῖες καταλήγουν στὰ κεφάλια τους. Στὸ κάτω μέρος τοῦ κύκλου τοποθετεῖται ὁ Κόσμος, ὡς μία γεροντική, σεβάσμια μορφή, μὲ κορώναν στὸ κεφάλι, σύμφωνα μὲ τὸν Διονύσιο. Στὰ χέρια του κρατᾷ ἕνα μαντῆλι, μέσα στὸ ὁποῖο φαίνονται δώδεκα εἰληπάρια, δηλαδή οἱ δώδεκα κληροὶ ποὺ κληρώθηκε ἡ οἰκουμένη. Σὲ ὀρισμένες ἀρχαῖες εἰκόνες ἀντὶ τοῦ Κόσμου, ζωγραφίζονται κάποιοι ἄνθρωποι ἀπὸ διάφορες φυλές, ντυμένοι μὲ παράδοξα φορέματα καὶ στραμμένοι πρὸς τὰ ἐπάνω, σὰν νὰ ἀκοῦν ξαφνιασμένοι τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων. Πάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι τους διαβάζουμε τὴν ἐπιγραφή: ΛΑΟΙ, ΦΥΛΑΙ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑΙ. Αὐτὴ ἡ ἀπεικόνισις ἀπαντᾷ σὲ ἀρκετὰ ἔργα τῆς παλαιολόγιας ἐποχῆς (14^{ος} αἰ.), ἀλλὰ καὶ ἀργότερα, στὰ χρόνια τῆς τουρκοκρατίας, σὲ ἀρκετὰ ἀθωνικὰ μοναστήρια καὶ σὲ ναοὺς τῆς βορειοδυτικῆς Ἑλλάδας.

Στὴ δεύτερη παραλλαγή τῆς εἰκόνας τῆς

Πεντηκοστής ενδιαφέρον παρουσιάζει ἡ ἐμφάνιση τῆς Θεοτόκου ἀνάμεσα στοὺς Ἀποστόλους, παρόλο ποὺ ἡ παρουσία τῆς δὲν ἀναφέρεται στὴν Καινὴ Διαθήκη. Ἡ Ἐκκλησία θεωρεῖ παρόμοια σὸ γεγονὸς τῆς Πεντηκοστής τὴ Θεοτόκο, συμπληρώνοντας κατὰ κάποιο τρόπο τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Ἄλλωστε ἡ Θεοτόκος κατέχει ἰδιαίτερη θέση στὴ ζωὴ καὶ τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ Ἐκκλησία πάντοτε τὴν τοποθετεῖ μαζί με τοὺς μαθητὲς τοῦ Κυρίου. Στὴ Μικρὰ Ἀσία, στὴ Συρία καὶ στὴν Παλαιστίνη μέχρι τὸν 5^ο αἰῶνα ἡ Πεντηκοστή ἐορταζόταν μαζί με τὴν Ἀνάληψη. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀντικατοπτρίζεται στὴ βυζαντινὴ τέχνη, ὅπως γιὰ παράδειγμα στὴ μικρογραφία τοῦ κώδικα Rabula (585) καὶ στὸ φιαλίδιο 10 τῆς Monza (600). Μετὰ τὸν 7^ο αἰῶνα βέβαια δὲν ἐμφανίζεται στὴν εἰκονογραφία τῆς Ἐκκλησίας ἄλλη φορὰ ἡ Θεοτόκος. Ἐπανεμφανίζεται στὴ μεταβυζαντινὴ τέχνη πολὺ ἀργότερα σὰν δυτικὴ ἐπίδραση, ὅπως γιὰ παράδειγμα τὸν 17^ο καὶ 18^ο αἰῶνα, ἀλλὰ καὶ ἀργότερα. Ἐπίσης ἡ Θεοτόκος σὲ κάποιες περιπτώσεις παρουσιάζεται καθισμένη σὲ θρόνο σὲ στάση δέσσης.

Ἡ ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δηλαδὴ ἡ Πεντηκοστή, συνέβη πενήντα μέρες μετὰ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ. Οἱ μαθητὲς ἔμειναν μόνοι μετὰ τὴν Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου, σὲ ἓνα ἐχθρικό περιβάλλον, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ἔλευσης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς Παρακλήτου, δηλαδὴ ὡς παρηγοροῦ καὶ χορηγοῦ ἐλπίδας. Σύμφωνα μετὰ τὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, στὸ ὑπερῶο, ὅπου συνέβη τὸ γεγονὸς τῆς Πεντηκοστής, βρισκόνταν ἑκτὸς ἀπὸ τοὺς μαθητὲς περίπου ἑκατὸν εἴκοσι πρόσωπα. Ἐπομένως ὅλοι αὐτοὶ δέχθηκαν τὴ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ εἰκόνα τῆς Πεντηκοστής παρουσιάζει τοὺς ἀπλοὺς ἀλιεῖς μαθητὲς τοῦ Κυρίου, πλεον ὡς πανσόφους Ἀποστόλους. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀπεικονίζεται καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος δὲν βρισκόταν μαζί με τοὺς μαθητὲς ἐκείνη τὴ στιγμή τῆς καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Οἱ ἑκατὸν εἴκοσι μαθητὲς ἐκπροσωποῦν τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίσης, στὴν εἰκόνα συμβολικὰ παρουσιάζονται ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ὧν τῶν ἐθνῶν καὶ ὧν τῶν ἐποχῶν, μετὰ τὴ μορφὴ τοῦ γέροντα Κόσμου. Μετὰ τὴν ἀπεικόνιση τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἡ Ἐκκλησία μᾶς δείχνει συμβολικὰ ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν θέση σὲ

Αὐτὴν, ὡς δεχόμενοι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

Οἱ ἀπλοὶ καὶ φοβισμένοι μαθητὲς τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μεταμορφώνονται σὲ δυναμικοὺς ἀποστόλους, ἔχοντας ὡς ἀποστολὴ τὴ διάδοση τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀποτυπώνεται στὴν τέχνη τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τὴν ἀπεικόνιση τῶν μαθητῶν νὰ συζητοῦν καθισμένοι στὸ ἡμικύκλιο μετὰ θάρρος καὶ παρηγοσία, ὡς ἐλεύθερα πρόσωπα «ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι».

Ἡ Ἐκκλησία μᾶς διδάσκει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγάπη καὶ δέχεται μετὰ ἀπέραντη στοργὴ τὸν ἁμαρτωλὸ ἄνθρωπο, ὅταν μετανοήσῃ. Τὸ ἡμικυκλικὸ θρανίο μοιάζει σὰν μιὰ ἀνοικτὴ ἀγκαλιά, ἔτοιμη νὰ ἀγκαλιάσῃ καὶ νὰ δεχθεῖ τὸν κόσμον ὁλόκληρο. Ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ὅταν δέχθηκε τὴ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μίλησε ἀνοικτὰ στοὺς συγκεντρωμένους ἀνθρώπους καὶ τοὺς κάλεσε νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ δεχθοῦν καὶ αὐτοὶ τὴν ἴδια ἀκριβῶς δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀποτελεῖ ἓναν κλειστὸ ὀργανισμό τέλειων ἀνθρώπων, ἀλλὰ εἶναι ἓνας θεανθρώπινος ὀργανισμὸς ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, ἔτοιμων νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ δεχθοῦν τὴ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μετὰ τὸν λόγο τῆς ἀπευθύνεται πάντοτε σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ὡς μιὰ ἀνοικτὴ πρόσκληση. Ὁ ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης, ἓνας σύγχρονος ἅγιος τοῦ 20^{οῦ} αἰῶνα, παρακαλοῦσε καὶ δέονταν μετὰ δάκρυα ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ γνωρίσουν τὸν Χριστὸ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι.

Μετὰ τὴν Πεντηκοστὴ γεννήθηκε ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ φανερῶνται σαφῶς καὶ ἡ συνεχὴς παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα σὲ Αὐτήν. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἡ Πεντηκοστή δὲν εἶναι ἀπλὰ ἓνα γεγονὸς ποὺ συνέβη κάποτε, ἀλλὰ εἶναι ἡ ἴδια ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, «νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» ὡς συνεχὴς καὶ ἀδιάκοπη κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ παρουσιάζεται στὴν τέχνη τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἀκριβῶς καὶ στὰ λειτουργικὰ τῆς κείμενα. Ἡ λειτουργικὴ τέχνη τῆς Ἐκκλησίας μας ἔρχεται νὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργο τῆς, δηλαδὴ τὴ σωτηρία τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ «πεπτωκότος» ἀνθρώπου, ὅπως ἀκριβῶς ἡ Πεντηκοστὴ ἀποτελεῖ «συμπλήρωση τῆς ἐλπίδας», σύμφωνα μετὰ τὸν στίχο τοῦ τροπαρίου στὴν ἀρχὴ τοῦ σημειώματός μας.

Ἡ τραγωδία τῆς Ἀνατολικοῦθρακῶν προσφύγων τοῦ 1922

Ἰωάννης Μ. Μπακιτζής,
Ἀναπληρωτὴς Καθηγητὴς Τ.Ι.Ε. Δ.Π.Θ.

Τὸ τέλος τῆς μικρασιατικῆς ἐκστρατείας (1919-1922), πέραν ἀπὸ τὴν δραματικὴ ἀποχώρηση τῶν Ἑλληνορθόδοξων πληθυσμῶν τῆς Ἰωνίας καὶ τοῦ Πόντου, ἐπεφύλασσε καὶ ἕναν τραγικὸ ἐπίλογο γιὰ τὴν παρουσία τῶν ὁμογενῶν στὴν ἀνατολικὴ Θράκη. Ἡ πρώην ὁθωμανικὴ ἐπαρχία/βιλαέτι τῆς Ἀδριανούπολης εἶχε ἀποδοθεῖ στὴν Ἑλλάδα μὲ τὴν Συνθήκη Εἰρήνης τῶν Σεβρῶν, τοῦ 1920· ὥστόσο, οἱ συνέπειες ἀπὸ τὴν κατάρρευση τοῦ μικρασιατικοῦ μετώπου συνεπέφεραν καὶ τὸ τέλος τῆς ἐλληνικῆς παρουσίας καὶ ἐκεῖ. Παρ' ὅλο ποῦ οἱ στρατιωτικὲς ἐπιχειρήσεις δὲν εἶχαν φτάσει στὰ ἐδάφη τῆς περιοχῆς, οἱ Ἀγγλογάλλοι-σύμμαχοι στὴν Entente (Συνεννόηση), θέλοντας νὰ κρατήσουν, τουλάχιστον, προσώρας, μακριὰ ἀπὸ τὰ Στενὰ τοῦ Βοσπόρου καὶ τὴν Κωνσταντινούπολη τὰ τουρκικὰ στρατεύματα, ἀποφάσισαν, στὸ τραπέζι τῶν διαπραγματεύσεων γιὰ τὴν ἀνακωχὴ στὰ Μουδανιά (11/10/1922) ἐρήμην τῶν Ἑλλήνων ἀντιπροσώπων, τὴν ἀμαχητὶ ἐκκένωση καὶ τῆς Θράκης καὶ τὴν παράδοσή της στὶς κεμαλικὲς δυνάμεις.

Οἱ ρωμεῖοι πληθυσμοὶ μὲ τὶς πανάρχαιες ἐστίες ἔπρεπε νὰ τὴν ἐκκενώσουν, μαζὶ μὲ τὸν ἐλληνικὸ στρατὸ, μέχρι τὸ τέλος Νοεμβρίου 1922. Οἱ σπαρακτικὲς σκηνὲς τῆς προσφυγιάς, ποὺ ἐκτυλίχθηκαν σὲ ὅλη τὴν ἔκταση τῆς ἐπαρχίας, ἀποτελοῦν ὄνει-

δος γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, καθὼς οἱ «καταπακτὲς» τοῦ συλλογικοῦ ὑποσυνειδήτου ἀνοίξαν καὶ βγῆκαν ἀπὸ μέσα τὰ παθιασμένα φαντάσματα μὲ τὴν ἀπαίσια ὄψη τους ὀπλίζοντας χέρια μὲ ἀμφίστομα φάσγανα καὶ σπέρνοντας παντοῦ τὸν ὄλεθρο. Συσσωρευμένα μίση, πάθη καὶ προκαταλήψεις ἔστησαν τὸ σκηνικὸ τῆς τραγωδίας, καθὼς τώρα ὑπῆρχαν οἱ ὀλοκληρωτικοὶ νικητὲς καὶ οἱ ἀδιαμφισβήτητοι ἡττημένοι, ὁπότε τὸ «οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις» ἐπαληθεύτηκε καὶ μάλιστα στὴν πιὸ καταθλιπτικὴ του ἐκδοχή.

Οἱ ἀπλοὶ ἄνθρωποι, οἱ ἀνώνυμοι πρωταγωνιστές, οἱ ἀγρότες, οἱ ἐργάτες, οἱ ἔμποροι, οἱ τεχνίτες καὶ οἱ ἐπαγγελματίες ἦταν τώρα οἱ ἐκατόμβες τῆς ἱστορίας, ποὺ μετατράπηκαν σὲ πρόσφυγες καὶ κατέκλυσαν τὴν Ἑλλάδα. Καθένας ἀπὸ αὐτοὺς εἶχε τὴν δική του προσωπικὴ περιπέτεια νὰ ἀφηγηθῇ, μὲ κοινὸ τόπο ὅλων τὸ μαρτύριο τῆς ἀπώλειας τῆς πατρογονικῆς ἐστίας, τῆς περιουσίας, προσφιλῶν προσώπων, τῶν τάφων τῶν προγόνων. Γυμνοὶ καὶ πένντες μὲ ὅσα ἐλάχιστα τῆς κινήτης τους περιουσίας κατάφεραν νὰ περισώσουν, ἔπρεπε νὰ ξαναστήσουν τὴν ζωὴ τους στὴν Ἑλλάδα, μιὰ χώρα χρεοκοπημένη καὶ βαθιὰ διαιρεμένη ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἐθνικοῦ Διχασμοῦ τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου, ποὺ ἀδυνατοῦσε νὰ στεγάσει καὶ νὰ διαθρέψει ἀκόμη καὶ τὸν μέχρι τότε μικρὸ, γηγενῆ πληθυσμὸ τῆς.

Άρχές Ὀκτωβρίου 1922: Πρόσφυγες περιμένουν τὰ πλοῖα κατασκηνωμένοι στὴν ἀποβάθρα τῆς Ραιδεστοῦ. (Πηγή: <https://orthodoxostypos.gr>).

Τοὺς πρώτους μῆνες, τοὺς πρώτους παγεροὺς χειμῶνες καὶ τὰ ἀνελέπτα καυτὰ καλοκαίρια, τὰ πρῶτα χρόνια, στριμώχτηκαν στὶς σκηνές ἢ σὲ ὅποια κτήρια ἔβρισκαν εἴτε τοὺς παραχωροῦνταν εἴτε τὰ καταλάμβαναν, ὅπου ἡ φτώχεια, ἡ πείνα, ἡ μαλάρια, ἡ φθίσις καὶ ἄλλες ἐνδημικὲς ἀσθένειες ὥς καὶ τὰ ψυχικὰ τραύματα ἀποδεκάτιζαν αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ Συνθήκη Εἰρήνης τῆς Λωζάννης, τοῦ 1923, προέβλεψε, γιὰ πρώτη φορὰ σὲ τέτοια μαζικὴ κλίμακα, τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν ρωμέικων πληθυσμῶν τῆς Τουρκίας μὲ τοὺς μουσουλμανικοὺς τῆς Ἑλλάδας. Ἦταν μιὰ πρακτικὴ (ἐδῶ τὸ «ἀνάνθρωπη» ἔχει μικρὸ ἐννοιολογικὸ βάρος) ποὺ κρίθηκε ἀναγκαία, καθὼς οἱ δύο χῶρες, στὰ νέα τους ὅρια, ἤθελαν ἐξάπαντος τὴν ὑπαγορευόμενη ἀπὸ τὸν μοντέρνο, τότε, ἰδεολογικὸ συρμὸ «ἐθνικὴ ὁμοιογένεια», ἐκφράζοντας ἔτσι τὴν ἀπαίτησις νὰ ἐγαταλειφθοῦν στὸ παρελθόν ὁ πολυπολιτισμικὸς, πολυθρησκευτικὸς πλουραλισμός, τὸ *modus vivendi* καὶ οἱ συμβιωτικὲς ἰσορροπίες ἀνάμεσα σὲ διαφορετικὲς κουλτοῦρες, νοοτροπίες καὶ γλῶσσες. Ἦδη, ἀπὸ τὸν καιρὸ τοῦ κινήματος τῶν Νεότουρ-

κων (1908), τὰ περιθώρια γιὰ ἐπιβίωση τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας μὲ τὴν μορφή ποὺ μέχρι τότε εἶχε διανύσει ἀνὰ τοὺς αἰῶνες, εἶχαν θεωρητικῶς ἐξανεμιστεῖ καὶ τὸ ὀριστικὸ στάδιο τῆς κάθαρσις τοῦ ἐθνικοῦ ἐδάφους ἀπὸ τὸν «ἐθνικὸ ἄλλο» ἔμοιαζε ὡς «ἀνάγκη» ποὺ ἡ μικρασιατικὴ ἐκστρατεία, ἡ ἀντιπαράθεσις στὴν πιὸ ἀκραία τῆς μορφῆς, τὴν κατέστησε καὶ «ἀδύνατη». Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὸ ἀσύλληπτο ἀνθρώπινο δρᾶμα, σὲ πρώτη φάση, τῶν προσφύγων, οἱ θετικὲς προοπτικὲς, ἀργὰ ἀλλὰ σταθερά, ἄρχισαν νὰ ἐμφανίζονται, μόλις τὰ ἀνθρώπινα ράκη ξεκίνησαν νὰ ὀρθοποδοῦν. Ἡ «πάντοτε ἐσθιόμενη καὶ μηδέποτε δαπανώμενη» ἐλληνορθόδοξη πολιτιστικὴ κληρονομιά ποὺ ἔφεραν μαζί τους καὶ μὲ ὅλα τους τα κειμήλια, εἶναι τὸ ἀναπαλλοτρίωτο περιεχόμενο τὸ ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος κρατᾷ στὴν μνήμη, τὴν ψυχὴ καὶ τὴν συνείδησή του, καὶ ποὺ πολὺ γρήγορα ἐνοφθαλμίζεται στὴν ἥδη ὑπάρχουσα.

Οἱ πλέον ρεαλιστικὲς ἀφηγήσεις ἀπὸ τὴν ἐκρίζωση τῶν 250.000 ἀνατολικο-θρακῶν Ἑλλήνων ὀπτικοποιοῦνται μὲ τὸν ἀπαράμιλλο λόγο τοῦ Ἔρνεστ Χέμινγουεϊ,

νεαροῦ ἀνταποκριτῆ, τότε, τῆς ἐφημερίδας *Toronto Star Weekly*. Τὰ παρακάτω παρατιθέμενα ἀποσπάσματα προέρχονται ἀπὸ τὸ βιβλίον μὲ τίτλο: *Μὲ ὑπογραφή Χέμινγουεϊ καὶ ὑπότιτλο: 1920-1922 Ἰταλία, Βαλκάνια, Μικρασιατικὴ καταστροφή* (Ἐκδόσεις Καστανιώτη): Ὁ ἄντρας σκεπάζεται μὲ μία κουβέρτα τὴν ἐτοιμόγεννη γυναῖκα του πάνω στὸν ἀραμπὰ γιὰ νὰ τὴν προφυλάξῃ ἀπὸ τὴ βροχή. Ἐκείνη εἶναι τὸ μόνο πρόσωπο ποὺ βγάζει κάποιους ἥχους [ἀπὸ τοὺς πόνους τῆς γέννας]. Ἡ μικρὴ κόρη τους, τὴν κοιτάζει μὲ τρόπο καὶ βάζει τὰ κλάματα. Καὶ ἡ πομπὴ προχωρᾷ... Δὲν ξέρω πόσο χρόνο θὰ πάρῃ αὐτὸ τὸ γράμμα νὰ φτάσῃ στὸ Τορόντο, ἀλλὰ ὅταν ἐσεῖς οἱ ἀναγνώστες τῆς *Στάρ* τὸ διαβάσετε, νὰ εἴστε σίγουροι ὅτι ἡ ἴδια τρομακτικὴ, βάνουσι πορεία ἐνὸς λαοῦ ποὺ ξεριζώθηκε ἀπὸ τὸν τόπον του, θὰ συνεχίζῃ νὰ τρεκλίζει, στὸν ἀτέλειωτο λασπωμένο δρόμο πρὸς τὴ Μακεδονία». (*Toronto Star*, 20 Ὀκτωβρίου 1922).

Τὸ κυρίως σῶμα τῆς πομπῆς, ποὺ διασχίζει τὸν ποταμὸ Ἐβρο στὴν Ἀδριανούπολη, φτάνει τὰ τριάντα χιλιόμετρα. Τριάντα χιλιόμετρα μὲ κára ποὺ τὰ σέρνουν βόδια, ταῦροι καὶ λασπωμένα βουβάλια, μὲ ἐξουθενωμένους, κατάκοπους ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ νὰ περπατοῦν στὰ τυφλά...». «Βρίσκομαι σὲ ἓνα ἄνετο τρένο, ἀλλὰ μὲ τὴ φρίκη τῆς ἐκκένωσης τῆς Θράκης, ὅλα μοῦ φαίνονται ἀπίστευτα. Ἔστειλα τηλεγράφημα στὴ «*Στάρ*» ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη. Δὲν χρειάζεται νὰ τὸ ἐπαναλάβω. Ἡ ἐκκένωση συνεχίζεται...».

Ψιχάλιζε. Στὴν ἄκρη τοῦ λασπόδρομου ἔβλεπα τὴν ἀτέλειωτη πορεία τῆς ἀνθρωπότητας νὰ κινεῖται ἀργὰ στὴν Ἀδριανούπολη καὶ μετὰ νὰ χωρίζεται σ' αὐτοὺς ποὺ πῆγαιναν στὴ Δυτικὴ Θράκη καὶ τὴ Μακεδονία. Δὲ μοιροῦσα νὰ βγάλω ἀπὸ τὸ νοῦ μου τοὺς ἄμοιρους ἀνθρώπους ποὺ βρίσκονταν στὴν πομπὴ γιατί εἶχα δεῖ τρομερὰ πράγματα σὲ μία μόνο μέρα. Ἡ ξενοδόχισσα προσπάθησε νὰ μὲ παρηγορήσῃ μὲ μία τρομερὴ τούρκικη παροιμία: «Δὲ φταίει μόνο τὸ τσεκούρι, φταίει καὶ τὸ δέντρο»...

Ὅ,τι καὶ νὰ πῇ κανεὶς γιὰ τὸ πρόβλημα τῶν προσφύγων στὴν Ἑλλάδα, δὲν πρόκειται νὰ εἶναι ὑπερβολή. Ἕνα φτωχὸ κράτος, μὲ μόλις 4 ἑκατομμύρια πληθυσμὸς, πρέπει νὰ φροντίσῃ γιὰ ἄλλο ἓνα τρίτο τῶν κατοίκων. Καὶ τὰ σπίτια ποὺ ἄφησαν οἱ Μουσουλμάνοι ποὺ ἔφυγαν δὲν ἐπαρκοῦν σὲ τίποτα, χώρια ἡ διαφορὰ στὸ ἐπίπεδο κουλτούρας ποὺ εἶχαν συνηθίσει οἱ Ἕλληνες στὴν Κωνσταντινούπολη.

Ποιὸς θὰ θρέψῃ τόσο πληθυσμὸς; Κανένας δὲν τὸ ξέρεῖ καὶ μέσα στὰ ἐπόμενα χρόνια ὁ χριστιανικὸς κόσμος θὰ ἀκούῃ μία σπαρακτικὴ κραυγὴ ποὺ ἐλπίζω νὰ φτάσῃ καὶ ὡς τὸν Καναδᾶ: «Μὴν ξεχνᾶτε τοὺς Ἕλληνες!». (*Toronto Star*, 14 Νοέμβριον 1922).

Ὡς κατακλείδα τοῦ παρόντος παραθέτουμε καὶ τὴν ἐξ οἰκείων μαρτυρία τοῦ Ἰωάννη Πετρουλάκου πού, σὲ μία ἐκ τῶν τελευταίων ἐπιστολῶν του ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη, ἐκδεδομένων στὴν Δράμα, στὰ τέλη τοῦ 1922, τὴν ὑπ' ἀριθμὸν 11, μετὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῆς ἐκκένωσης τῆς Θράκης, γράφει σπαρακτικά: «Μετὰ τὸν ἄθλον τῆς φορτώσεως εἰσῆλθομεν κατόπιν εἰς τὸ βαγόνι ἀπὸ τῆς 4^{ης} ὥρας, πρόνοια, ἥτις κατεδείχθη σοφὴ ἐκ τῶν ὑπέρων, διότι κατόπιν, διαρκῶς μέχρι τῆς ἐκκινήσεως τοῦ τραίνου, ἄνοιγαν τὰς θύρας τῶν βαγονιῶν ταξειδιῶνται ἀσθμαίνοντες καὶ ἀπληπισμένοι, εἰς μάτην ἐρευνῶντες πρὸς εὕρεσιν θέσεως καὶ παντοῦ γινόμενοι δεκτοὶ δι' ἐνός: «πλῆρες». Τέλος ἐσήμανεν ὁ κώδων του Σταθμοῦ διὰ τρίτην φοράν, ἐσύριξεν ἡ μηχανὴ καὶ ... ἐξεκινήσαμεν!... Χαῖρε Ἀδριανούπολις Ἠλθομεν εἰς τὰς 9 Αὐγούστου μὲ τὰς λαμπροτέρας ἐλπίδας καὶ φεύγομεν τὴν 4^{ην} Ὀκτωβρίου, κατόπιν τῆς διαταχθείσης ὑπὸ τῆς Εὐρώπης ἐξώσεως. Σὲ ἀφίνομεν! Τὸ αἶμα τὸ Ἑλληνικὸν τὸ κυθὲν διὰ τὴν παγκόσμιον ἐλευθερίαν καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν σου, ἐχύθη εἰς μάτην! Ὑπείκομεν εἰς τὴν βίαν καὶ φεύγομεν μακράν σου! Ἡ ὁδὸν μας εἶνε τοιαύτη, οἷα θὰ ἦτο, ἐὰν εἴχομεν ριζωθῇ εἰς τὸ χῶμα σου καὶ ἀποσπώμενοι ἀπὸ σοῦ ἀφίναμεν ἐπάνω σου τεμάχια τῆς σαρκός μας!... ὑπογραφή - Λακωνικός».

Το μυστήριο του γάμου

Τσουκάρas Εὐάγγελος
Θεολόγος- Φιλολόγος (Βυζαντινῆς Ἱστορίας)

Ὁ γάμος μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ἀπὸ δυὸ πλευρές. Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ἐκκλησίας σὰν ἱερὸ μυστήριο καὶ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Πολιτείας σὰν θεσμὸς δικαίου. Σὰν θεσμὸς δικαίου εἶναι μιὰ δικαιοπραξία, μιὰ δηλαδὴ σύμβαση καὶ νόμιμη ἔνωση τοῦ ἀνδρα καὶ τῆς γυναίκας, γιὰ τὴν σύσταση καὶ δημιουργία μιᾶς σωματικο-πνευματικῆς κοινότητας. Σὰν ἱερὸ μυστήριο ὁ γάμος εἶναι τελετουργικὴ πράξη τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν ὁποία παρέχεται στοὺς νυμφευόμενους ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία εὐλογεῖ, ἀγιάζει καὶ ἐξυψώνει. Τοὺς ἐνισχύει γιὰ νὰ ἐκκληρώσουν τὸν σκοπὸ τοῦ γάμου, ποὺ εἶναι ἡ ἠθικοπνευματικὴ ὁλοκλήρωση τῶν συζύγων μέσα στὰ πλαίσια τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης.

Εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τῆς δημιουργίας καὶ πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν Θεὸ ὀρίσθηκε ἡ συμβίωση τοῦ ἀνδρα μὲ τὴν γυ-

ναίκα πρὸς ἀλληλοβοήθεια καὶ πολλαπλασιασμὸ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους: «Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεὸς οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν» (Γεν. 2,18). Ὁ Θεὸς εὐλόγησε τὸ πρῶτο ἀνθρώπινο ζεῦγος λέγοντας πρὸς αὐτοὺς: «αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς» (Γεν. 1,28). Καὶ ὅταν ἦρθε στὸν κόσμον ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐξαγίασε καὶ ἐξύψωσε τὸν θεσμὸ τοῦ γάμου μὲ τὴν παρουσία Του στὸν γάμο τῆς Κανᾶ. Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν παρουσία Του στὸν γάμο τῆς Κανᾶ, ὁ Κύριος μίλησε καὶ γιὰ τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου μιλώντας στοὺς Φαρισαίους καὶ λέγοντας ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὴν συζυγικὴ ἀπιστία τίποτα ἄλλο δὲν δικαιολογεῖ τὴν διάλυση τοῦ γάμου.¹

¹ Μάρκ. 1, 1-12.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἑθνῶν Παῦλος ἀναφέρει τὸ ἐξῆς στὴν ἐπιστολὴ Πρὸς Ἑφεσίους: «τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν»,² ὅπως δηλαδὴ ὁ Χριστὸς εἶναι βαθιὰ καὶ ἀχώριστα ἐνωμένοις μὲ τὴν Ἐκκλησίαν Του, τὴν ἔνωση δὲ αὐτὴ κανένας ἀπολύτως δὲν μπορεῖ νὰ διασπάσει, ἔτσι καὶ ἡ ἔνωση ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς εἶναι ἔνωση μυστηριακὴ, ἀδιάλυτη καὶ ἀδιαχώρηστη.

Μὲ τὴν ἱερότητα τοῦ γάμου σχετίζεται καὶ ἡ μονογαμία. Μιὰ γυναίκα ἔπλασε γιὰ τὸν Ἀδὰμ ὁ Θεὸς καὶ ἐφόσον ὁ γάμος συμβολίζει καὶ τὴν ἔνωση τῆς μιᾶς Ἐκκλησίας μὲ τὸν ἕνα Χριστὸν καὶ ὅπως ἔλεγε ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἐφόσον δὲν ὑπάρχουν «δύο Χριστοὶ» ἔπεται ὅτι τὴν διγαμία καὶ πολὺ περισσότερο τὴν πολυγαμία τὴν ἀποκλείει ὁ θεῖος λόγος.³

Παράλληλα μὲ τὸν θρησκευτικὸ γάμο ποὺ ἰσχύει ἀπὸ τὰ ἐωθινὰ χρόνια τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὸν νόμο 150/1982 θεσπίσθηκε στὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ πολιτικὸς γάμος. Ἡ ἱερολογία τοῦ γάμου εἶναι συστατικὸ στοιχεῖο τοῦ γάμου. Ἐδῶ πρέπει νὰ διευκρινιστεῖ ὅτι μυστήριο τοῦ γάμου μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἔννοια ἔχουμε μόνο στὴν ἱερολογία τοῦ πρώτου γάμου. Στὸν δεῦτερο καὶ τρίτο γάμο δὲν γίνεται τὸ μυστήριο τοῦ γάμου, ἀλλὰ ἔχουμε συγκορητικὲς εὐχές. Πολὺ περισσότερο μυστήριο τοῦ γάμου δὲν ἔχουμε στὸν πολιτικὸ γάμο, ποὺ εἶναι θεσμός.

Κατὰ τὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου χρησιμοποιοῦνται ὑλικά στοιχεῖα ὡς σύμβολα κάποιων βαθύτερων ἀληθειῶν. Τὰ δαχτυλίδια, ποὺ ὑπῆρχαν ὡς σύμβολο τοῦ γάμου καὶ στὴν ἐποχὴ πρὶν ἀπὸ τὸν Χριστό, εἶναι ἡ σφραγίδα τῆς ἔνωσης. Τὸ δαχτυλίδι ἦταν τὸ σύμβολο τῆς αἰωνιότητος, τῆς πιστότητας, κάποιου πράγματος δίχως τέλος. Γι' αὐτὸ ἡ ἐκκλησία δέχεται καὶ ἐπιβεβαιώνει τὸν γάμο ὡς κατὰ τὸ φυσικόν.

Τὰ στέφανα ἀποκαλύπτουν τὴ βασιλικὴ οὐσία τοῦ γάμου. Μὲ τὸν γάμο ὁ ἄνθρωπος

ἀποκαθίσταται ὡς βασιλιάς τοῦ κόσμου. Γίνεται ὄντως βασιλιάς ἐνὸς βασιλείου, ὅσο μικρὸ καὶ ἂν εἶναι αὐτό. Θὰ ἔχει παιδιὰ. Εἶναι δυνατόν μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ νὰ κάνει τὸ σπίτι του κέντρο τῆς ἀληθινῆς χριστιανικῆς ζωῆς, τῆς ἀγάπης, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς χαρᾶς. Γιὰ αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία ἀποκαλεῖ τὴν οἰκογένεια «κατ' οἶκον ἐκκλησία».⁴

Τὸ κοινὸ ποτήρι μᾶς θυμίζει ὅτι κάποτε τὸ μυστήριο τοῦ γάμου γινόταν μαζί μὲ τὴ Θεία Εὐχαριστία καὶ ὅτι οἱ νεόνυμφοι μεταλάμβαναν. Ὑπενθυμίζει ἐπίσης ὅτι οἱ σύζυγοι θὰ ἔχουν πλέον κοινὴ συμμετοχὴ στὶς χαρὲς καὶ στὶς λύπες.

Ὁ χορὸς γύρω ἀπὸ τὸ τραπέζι μὲ τὸ τροπάριο «Ἡσαΐα χόρευε...» ἐκφράζει τὴ χαρὰ καὶ τὸ πανηγυρικὸ αἶσθημα ποὺ συνοδεύει τὸν γάμο. Οἱ εὐχές καὶ τὰ ἁγιογραφικὰ ἀναγνώσματα, ὅλα ὅσα τελοῦνται στὴν ἀκολουθία τοῦ γάμου σκοπὸ ἔχουν νὰ ἐμπνεύσουν στοὺς νεονύμφους καὶ σὲ ὅλους τοὺς παρισταμένους τὴν ἱερότητα καὶ σπουδαιότητα τοῦ γάμου.

Ὁ γάμος εἶναι κοινωνία ἀγάπης. Καὶ εἶναι ἀληθινὸς ὅταν βιώνεται ὡς κοινωνία ἀγάπης. Χωρὶς αὐτὴ μεταβάλλεται σὲ συμβατικὴ ἢ καὶ βασανιστικὴ συμβίωση. Στὸν γάμο ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναίκα δὲν εἶναι κάποιος ἄνδρας ἢ κάποια γυναίκα, ἀλλὰ τὰ μοναδικὰ καὶ ἀνεπανάληπτα πρόσωπα ποὺ συγκροτοῦν τὸ ζεῦγος.

Δυστυχῶς ὅμως στὶς ἡμέρες μας χάθηκε σὲ μεγάλο βαθμὸ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας. Οἱ ἄνθρωποι παντρεύονται καὶ δὲν εἶναι ἔτοιμοι νὰ θυσιαστοῦν γιὰ νὰ ἀναπαύσουν τὸν σύντροφο τῆς ζωῆς των, ἀλλὰ θέλουν νὰ ἐπιβάλλουν τὸ δικό τους θέλημα, μὲ ἀποτέλεσμα ὁ γάμος νὰ παύει νὰ εἶναι ἔνωση δύο ἀνθρώπων σὲ σάρκα μία καὶ καθίσταται μία ἀπλῆ συνύπαρξη δύο ἀνθρώπων ποὺ ἀκολουθοῦν ὁ καθένας τὸν δικό του δρόμο.

Ἄς ξαναδοῦμε τὸν γάμο ὡς μυστήριο, ὡς χώρο ἐνέργειας τῆς σωστικῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, μὲ στόχο τὴν αἰώνια βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

² Ἐφ. 5, 32.

³ ΡΓ 36, 292.

⁴ Κολ. 4, 15.

Ἐκκλησιαστικὲς εἰδήσεις

Ἐπιμέλεια: Ἀρχιμ. Ἰάκωβος Μαλακούδης

Πνευματικὴ κίνηση Ἀπρίλιος-Ἰούνιος

Δ΄ ΚΥΡΙΑΚΗ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ.κ. Παντελεήμων ἱερούργησε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίας Βαρβάρας Κομοτηνῆς, ὅπου καὶ ἐτέλεσε τὸ μνημόσυνο τῶν θυμάτων τοῦ Ὑακικοῦ Ἑλλητισμοῦ καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας, ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Νεοτούρκων. Κύριος ὁμιλητὴς ὀρίστηκε ὁ ἐπίκουρος καθηγητὴς τοῦ Τμήματος Κοινωνικῆς Ἐργασίας κ. Χρῆστος Μορφακίδης μὲ θέμα: «Ὑακικὸς Ἑλλητισμός».

Δ΄ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Ὁ Μητροπολίτης μας χοροστάτησε κατὰ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Δ΄ Κατανυκτικοῦ Ἐσπερινοῦ στὸν Ἱερὸ Ναὸ τῆς Τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς. Κύριος ὁμιλητὴς ὀρίστηκε ὁ πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Δίγκας,

ἐφημέριος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου Αἰγείρου.

Η ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΘΙΣΤΟΥ ΥΜΝΟΥ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας χοροστάτησε κατὰ τὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἀκαθί-

στοῦ Ὑμνου στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Τρύφωνος Κομοτηνῆς, ὅπου βρίσκεται ἡ Πανίερη Εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἐλευθερώτριας.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΠΛΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Τὴν Τετάρτη, 6 Ἀπριλίου, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης μας δέχθηκε τὰ μέλη τῆς Ἀκαδημίας Ὑποψηφίων Διπλωματικῶν Ἀκολούθων μὲ ἐπικεφαλῆς τὴν Πρέσβειρα καὶ Διεθύντρια τῆς Διπλωματικῆς Ἀκαδημίας κα **Νίκη Καμπᾶ**, τὴν ὁποία συνόδευε ὁ Ὑποδιευθυντὴς τῆς Ὑπηρεσίας Πολιτικῶν Ὑποθέσεων κ. **Ἀθανάσιος Παπαμάργαρης**.

Ὁ Σεβασμιώτατος εὐχαρίστησε τοὺς ἐπισκέπτες καὶ ἀναφέρθηκε στὴν εἰρηνικὴ συνύπαρξη ποὺ ἔχει ἐπιτευχθεῖ μεταξὺ τῶν δύο πολιτισμῶν καθὼς καὶ στοὺς λεπτοὺς διπλωματικοὺς χειρισμοὺς ποὺ ἀπαιτοῦνται στὴ Θράκη. Τέλος, προσέφερε στοὺς ἐπισκέπτες ἀντίτυπο τῆς ἔκδοσης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως: Ὁ *Μητροπολίτης Μαρωνείας Κωνστάντιος* καὶ ἡ προσφορά του στὸν ἀγῶνα τῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1821.

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΗ ΔΕΗΣΗ ΣΤΟ ΟΧΥΡΟ ΤΗΣ ΝΥΜΦΑΙΑΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος ἱερούργησε στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Γεωργίου Κομοτηνῆς. Ἀμέσως μετὰ μετέβη στὸ Ὄχυρὸ τῆς Νυμφαίας, ὅπου καὶ ἐτέλεσε ἐπιμνημόσυνη δέηση

ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν πεσόντων ἀδελφῶν μας στὴ μάχη τῶν Ὁχυρῶν, παρουσία τῶν Τοπικῶν καὶ Στρατιωτικῶν Ἀρχόντων τοῦ τόπου καὶ τοῦ Χριστεπώνυμου Πληρώματος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Ε΄ ΚΑΤΑΝΥΚΤΙΚΟΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Ο Μητροπολίτης μας χοροστάτησε στην ακολουθία του Ε΄ Κατανυκτικού Έσπερινού στον Ίερό Ναό της Τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς. Κύριος ὁμιλητὴς ὀρίστηκε ὁ πρωτοπρεσβύτερος Ἰωάννης Μακίδης, ἐφημέριος τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγίας Βαρβάρας Κομοτηνῆς.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

Τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου παρουσιάστηκε στὴν αἴθουσα τῆς Δημοτικῆς Βιβλιοθήκης (Τσανάκλειος Σχολή) ἡ ἔκδοση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς ἀφιερωμένη στὴν ἐπέτειο τῶν 100 χρόνων ἀπὸ τὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφή. Γιὰ τὸ βιβλίο μὲ τίτλο Ἀπὸ τὸν θρίαμβο στὴν καταστροφή. 100 χρόνια ἀπὸ τὴν Μικρασιατικὴ Καταστροφή μίλησαν ὁ συγγραφέας καὶ συνεργάτης τῆς Μητροπόλεως Δημήτρης Μαυρίδης, ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ἱστορίας καὶ Ἑθνολογίας, Καθηγητὴς κ. Γεώργιος Χρ. Τσιγάρας, ὁ κ. Ἰωάννης Μ. Μπακιρτζῆς, Ἀναπληρωτὴς Καθηγητὴς τοῦ ἰδίου Τμήματος, ἐνῶ τὴν ἐκδήλωση ἔκλεισε ὁ Σεβασμιώτατος μὲ τὴ

βράβευση τοῦ κ. Μαυρίδη γιὰ τὴν ἐν γένει προσφορά του, μὲ τὴν ἀνώτατη τιμητικὴ διάκριση τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ ΚΑΙ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ

Τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς, ὁ Σεβασμιώτατος τέλεσε τὴ Θεία Λειτουργία στὸν Ναὸ τῆς Τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς. Τὸ ἀπόγευμα χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου στὸν Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Μαρωνείας.

Τὴ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου στὸν Ναὸ Ἀγίου Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης Σαππῶν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλῃς Τρίτης χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία τοῦ Νυμφίου στὸν Ναὸ Ἀγίου Νικολάου Ἰάσμου.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλῃς Τετάρτης χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία τοῦ Νυμ-

φίου στὸν Ναὸ Ἀγίου Ἀγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ Κομοτηνῆς. Ἀκόμη, τέλεσε τὸ **Μυστήριον τοῦ Ἱεροῦ Εὐχελαίου**: στοὺς Ναοὺς Ἀγίου Γεωργίου τῆς 29^{ης} Μηχανοποιημένης Ταξιαρχίας Πεζικοῦ, Ἀγίας Παρασκευῆς τῆς 21^{ης} Τεθωρακισμένης Ταξιαρχίας καὶ Ἀγίου Παντελεήμονος Γενικοῦ Νοσοκομείου Κομοτηνῆς.

Τὸ πρωὶ τῆς Μεγάλης Πέμπτης, χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ προεξῆρχε τῆς Θείας Λειτουργίας στὸν Ναὸ Ἀγίας Βαρβάρας Κομοτηνῆς. Τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Πέμπτης, ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία τῶν Παθῶν στὸν Καθεδρικό Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία τοῦ Ὁρθρου τοῦ Μεγάλου Σαββάτου στὸν Καθεδρικό Ναὸ Εὐαγγ-

Τὸ πρωὶ τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία τῶν Μεγάλων Ὁρῶν στὸν Ναὸ Ἀγίου Γεωργίου Κομοτηνῆς.

γελισμοῦ τῆς Θεοτόκου καὶ προέστη τῆς Λιτανεύσεως τοῦ Ἑπιταφίου. Νωρὶς τὸ ἀπόγευμα, ὁ Σεβασμιώτατος προεξῆρχε τῆς λιτανεύσεως τοῦ Ἑπιταφίου στὸ Δημοτικὸ Κοιμητήριο Κομοτηνῆς.

Τὸ πρωὶ τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, προεξῆρχε τῆς Θείας Λειτουργίας στὸν Ναὸ Ἁγίου Τρύφωνος Κομοτηνῆς.

Τὸ ἀπόγευμα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου τέλεσε τὴν ἀκολουθία τῆς Ἀναστάσεως στὸν Κοιμητηριακὸν Ναὸ Ζωοδόχου Πηγῆς, στὸν Ναὸ Ἁγίου Ἐλευθερίου τῶν Φυλακῶν Κομοτηνῆς καὶ στὸν Ναὸ Ἁγίου Παντελε-

ήμονος τοῦ Γενικοῦ Νοσοκομείου Κομοτηνῆς.

Ἀκολούθως, μετέβη στὸν Καθεδρικὸν Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς, ὅπου χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία τῆς Παννυχίδος. Προεξῆρχε στὴν Ἀναστάσιμη Ἀρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία.

Ἡ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΟΜΟΤΗΝΗ

Τὸ μεσημέρι τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ὁ Σεβασμιώτατος, μαζί μὲ τοὺς τοπικοὺς καὶ στρατιωτικοὺς ἄρχοντες, ὑποδέχθηκαν τὴν Ἐξοχωτάτη Πρόεδρο τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας κ. **Αἰκατερίνη Σακελλαροπούλου** στὸ προσφυγικὸ χωριὸ Θρυλόριο. Τὸ ἀπόγευμα, στὸ Ἀκριτικὸ χωριὸ τῶν Ἀσκητῶν, στὴν ἐνορία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὁ Μητροπολίτης μας χοροστάτησε στὴν Ἀκολουθία

τοῦ Ἑπιταφίου Θρήνου καὶ προέστη τῆς Λιτανεύσεως τοῦ Ἑπιταφίου μὲ τὴν παρουσία τῆς κας Προέδρου καὶ τῶν τοπικῶν Ἀρχῶν.

Ο ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε στὸν Ἑσπερινὸ τῆς Ἀγάπης στὸν Ναὸ τῆς Τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς, εὐχόμενος στὸν Κλῆρο καὶ στὸ Πλήρωμα τῆς Μητροπόλεως ἡ Ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ νὰ δίνει τὴν εὐκαιρία νὰ γίνουμε καλύτεροι ἄνθρωποι, νὰ ἀγαπήσουμε, νὰ πιστέψουμε πιὸ πολὺ καὶ νὰ ἐλπίσουμε σὲ ἓνα καλύτερο καὶ πιὸ δίκαιο μέλλον.

ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε στὸν πανηγυρικὸ Ἑσπερινὸ στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Γεωργίου Σώστη καὶ τὸ πρωὶ τῆς κυριώνυμης ἡμέρας προεξῆρχε τῆς πανηγυρικῆς Θείας Λειτουργίας στὸν Ἱερὸ Ναὸ Ἀγίου Γεωργίου Κομοτηνῆς.

Ἡ ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε στὸν πανηγυρικὸ Ἑσπερινὸ στὸν Ναὸ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Γρατινῆς. Τὸ πρωὶ τῆς παραμονῆς ἱερούργησε στὸ παρεκκλήσιο Ζωοδόχου Πηγῆς Γρατινῆς. Τὸ ἀπόγευμα χοροστάτησε στὸν Ἑσπερινὸ στὸ παρεκκλήσιο Ζωοδόχου Πηγῆς Μέστης, ἐνῶ τὸ πρωὶ τῆς κυριώνυμης ἡμέρας ἱερούργησε στὸν Κοιμητηριακὸ Ναὸ Ζωοδόχου Πηγῆς Κομοτηνῆς.

ΤΡΙΤΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΣΧΑ

Ὁ Σεβασμιώτατος ἱερούργησε στὸν Ναὸ Παναγίας «Ἀξιὸν Ἑστὶ» τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Κατασκηνώσεων τῆς Μητροπόλεως. Ἀκόμη, παρουσίᾳ τοῦ Κλήρου, κήρυξε τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τοῦ 6^{ου} Γενικοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου, προστάτης τοῦ ὁποίου ἀνεκρύχθη ὁ Ἅγιος Κύριλλος, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Ἀδριανουπόλιτης.

ΕΟΡΤΗ ΑΓΙΟΥ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥΠΟΛΕΩΣ – ΠΕΡΙΘΕΩΡΙΟΥ

Ὁ Μητροπολίτης μας χοροστάτησε στὸν Ἑσπερινὸ τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἀγίου Θεοφάνους Ἐπισκόπου Περιθεωρίου στὸν ἀρχαιολογικὸ κῶρο τῆς Ἀναστασιουπόλεως.

ΕΟΡΤΗ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος χοροστάτησε στὸν Ἑσπερινὸ στὸν πανηγυρίζοντα Ναὸ Ἁγίας Εἰρήνης Ἀρριανῶν, ἐκήρυξε τὸν Θεῖο Λόγο καὶ προέστη τῆς Ἱερᾶς Λιτανεύσεως. Τὴν Κυριακὴ τῶν Μυροφόρων ἱερούργησε στὸ παρεκκλήσιο Ἁγίας Εἰρήνης Ἀσκητῶν. Μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας ἀνέπεμψε ἐπιμνημόσυνη δέηση ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν κατὰ τὴ Γερμανικὴ Κατοχὴ τοῦ 1940-1944. Ἀμέσως μετὰ μετέβη στὸ Μνημεῖο Πεσό-

ντων Ξυλαγανῆς, ὅπου καὶ ἀνέπεμψε ἐπιμνημόσυνη δέσπη.

Η ΔΟΞΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΟΡΤΗΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΟ «ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΡΑΣΧΟΥ» ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος μετέβη στὸ στρατόπεδο «Γεωργίου Παράσχου» Κομοτηνῆς καὶ προέστη τῆς Δοξολογίας τῆς ἐορτῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, παρουσία τοῦ Ἀνωτάτου Διοικητοῦ Φρουρᾶς Κομοτηνῆς καὶ Διοικητοῦ τῆς 21^{ης} Τ.Θ. Ταξιαρχίας, τοῦ Διοικητοῦ τῆς 29^{ης} Μηχανοποιημένης Ταξιαρχίας Πεζικοῦ, τῶν ἀξιωματικῶν, τῶν ὑπαξιωματικῶν καὶ τῶν ὁπλιτῶν.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ERASMUS ΣΤΟΝ ΙΕΡΟ ΝΑΟ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Ὁ Ποιμενάρχης μας ὑποδέχθηκε μὲ μεγάλη χαρὰ τοὺς μαθητὲς τοῦ προγράμματος ERASMUS στὸν Ἱερό Ναὸ Ἁγίου Γεωργίου Κομοτηνῆς. Ὁ Σεβασμιώτατος ἀναφέρθηκε στὴν ἱστορία τῆς Μητροπόλεως, στὴν ἱστορία τοῦ ναοῦ καὶ γενικὰ στὴ ζωὴ, τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα, καὶ τὶς παραδόσεις τῆς Θράκης.

6^ο ΓΕΝΙΚΟ ΙΕΡΑΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Τὴν Τρίτη τοῦ Ἀντίπασχα, διοργανώθηκε στὶς κατασκηνώσεις τῆς Μητροπόλεως τὸ 6^ο Γενικὸ Ἱερατικὸ Συνέδριο τῶν Κληρικῶν,

τοῦ ὁποῖου προστάτης ἀνακηρύχθηκε ὁ Ἅγιος Ἱερομάρτυρας Κύριλλος ὁ Στ', Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Ἀνδριανουπολίτης. Ὁ Σεβασμιώτατος προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας στὸ παρεκκλήσιο «Ἄξιον Ἑστί», ὅπου μετὰ τὴν Θεία Λειτουργία ἀνέπεμψε ἐπιμνημόσυνη δέσπη ὑπὲρ ἀναπαύσεως πάντων τῶν Ἀρχιερατευσάντων, Ἱερατευσάντων καὶ Διακονησάντων στὴν Ἱερὰ Μητρόπολη. Ὁ Ποιμενάρχης μας προλόγισε τὴν ἑναρξη τοῦ Ἱερατικοῦ Συνεδρίου καὶ κάλεσε στὸ βῆμα τὸν Αἰδεσιμολογιώτατο Πρωτοπρεσβύτερο Γεώργιο Μίλκα, Κληρικὸ τῆς Μητροπόλεως Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τὸ θέμα: «Οἱ νέοι μας καὶ ἡ συνάντησή μαζί τους στὴν οἰκογένεια, στὴν Ἑνορία, στὴν Ἐξομολόγηση».

ΕΝΑΡΞΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΚΗΝΩΣΕΩΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος προέστη τῆς Θείας Λειτουργίας στὴν Μονὴ Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Καυσοκαλύβη, ὅπου καὶ ἀπένειμε τὸ ὀφφίκιο τοῦ Ἀρχιμανδρίτου στὸν ἱερομόναχο π. Παῦλο, ἀδελφὸ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς. Μετέβη στὸν Ναὸ Ἁγίας Βαρβάρας Κομο-

τηνῆς, ὅπου καὶ τέλεσε Ἅγιασμό γιὰ τὴν ἔναρξη τῶν δραστηριοτήτων τῆς «Κατασκηνώσεως τῆς Πόλεως».

«Η ΚΟΜΟΤΗΝΗ ΚΑΙ Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ»

Ὁ Ποιμέναρχης μας μετέβη στὸ Ἀμφιθέατρο τοῦ Ἰδρύματος «Παπανικολάου», ὅπου καὶ ἐκήρυξε τὴν ἔναρξη τοῦ συνεδρίου ἐπὶ τῇ συμπληρώσει τῶν 100 ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς Κομοτηνῆς. Συνδιοργανωτὲς ὑπῆρξαν ἡ Ἱερὰ Μητρόπολη, ὁ Δῆμος Κομοτηνῆς, ἡ Ἐφορεία Ἀρχαιοτήτων Ροδόπης καὶ τὸ Τμῆμα Ἱστορίας καὶ Ἐθνολογίας τοῦ Δ.Π.Θ.

ΕΝΑΡΞΗ ΑΓΩΝΟΣ «ΤΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ»

Ὁ Σεβασμιώτατος εὐλόγησε τὴν ἔναρξη τοῦ 3^{ου} ἀγῶνα δρόμου μὲ τίτλο: «Τὸ μονοπάτι τῆς Παναγίας» καὶ τελικὸ προορισμὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Παναγίας Φανερωμένης

Βαθυρρύακος. Εὐχαρίστησε ὅλους τοὺς διοργανωτὲς γιὰ τὴν ἐπιτυχή διεξαγωγή τοῦ ἀγῶνα, καθὼς καὶ τοὺς συμμετέχοντες προσφέροντάς τους ἀναμνηστικά.

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΟΥ 11^{ου} ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ ΑΧΑΡΝΩΝ ΑΤΤΙΚΗΣ

Στὸ πλαίσιο τῆς ἐκπαιδευτικῆς ἐκδρομῆς στὴν Θράκη, ἐπισκέφθηκαν τὴν Κομοτηνὴ καὶ τὸν Σεβασμιώτατο δεκαεπτὰ μαθητὲς τοῦ 11^{ου} Γυμνασίου Ἀχαρνῶν Ἀττικῆς. Ὁ Μητροπολίτης μας εὐχήθηκε στοὺς μαθητὲς καὶ στοὺς συνοδούς τους ὁ Τριαδικὸς Θεὸς νὰ τοὺς ἐνισχύει καὶ νὰ τοὺς προσφέρει τὰ μέγιστα σὲ κάθε τους βῆμα.

ΑΓΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΝΑΡΞΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ

Ὁ Σεβασμιώτατος μετέβη στὴν αἴθουσα τοῦ Πνευματικοῦ Κέντρου τοῦ Ἀγίου Γεωργίου Κομοτηνῆς καὶ τέλεσε τὸν Ἅγιασμό γιὰ τὴν ἔναρξη τοῦ ἐπιμορφωτικοῦ προγράμματος: «Ὁργάνωση καὶ Διοίκηση Ἐνορίας – Προσφορά πρὸς τὸν ἄνθρωπο», ποὺ ὑλοποιεῖται ἀπὸ τὸ Ἰδρυμα Ποιμαντικῆς

Ἐπιμορφώσεως τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν σὲ συνεργασία μὲ τὴν Ἱερὰ Μητρόπολη. Ὁ Σεβασμιώτατος καλωσόρισε τὸν Πανοσιολογιώτατο Ἀρχιμανδρίτη Θεολόγο Ἀλεξανδράκη, ἀναπληρωτὴ διευθυντὴ τοῦ Ι.Π.Ε., καθὼς καὶ ὄλους τοὺς κληρικούς τῆς Μητροπόλεώς μας, οἱ ὅποιοι παρακολούθησαν τὸ ἐπιμορφωτικὸ πρόγραμμα.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

Μὲ τὴν δέουσα ἐκκλησιαστικὴ τάξη ἐορτάσθηκαν τὰ 102 χρόνια τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς πόλεως τῆς Κομοτηνῆς, μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν Ἀρχόντων, τοῦ Κλήρου καὶ τοῦ Χριστεπώνυμου Λαοῦ. Τὸ ἀπόγευμα τῆς παραμονῆς τῶν Ἐλευθερίων, πρὶν ἀπὸ τὴν τέλεση τοῦ Μεγάλου Πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων, πλαισιούμενος ἀπὸ τοὺς προσκληθέντες Μητροπολίτες Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης, κ. Πλάτωνα, καὶ

Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης, κ. Ἐφραίμ, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς Τοπικοὺς Ἀρχόντες, τὸν Ἱερὸ Κλῆρο καὶ τὸν Λαόν, ὑποδέχτηκε τὴν Θαυματουργικὴ Εἰκόνα τῆς Παναγίας Φανερωμένης ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Βαθυρρύακος, στὸν προαύλιο χώρο τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Ἡ πομπὴ μέσῳ τῶν κεντρικῶν δρόμων τῆς Κομοτηνῆς, κατευθύνθηκε στὸν Καθεδρικὸ Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Τελέστηκε ὁ Μεγάλος Πανηγυρικός Ἑσπερινός, χοροστατοῦντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης, κ. Πλάτωνος, ὁ ὁποῖος κήρυξε καὶ τὸν Θεῖο Λόγο. Τὸ πρωὶ τῆς κυριώνυμης ἡμέρας, τελέστηκε Πανηγυρικὸ Ἀρχιερατικὸ Συλλεῖτουργο, προεξάρχοντος τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης, κ. Ἐφραίμ, καὶ συνιερουργούντων τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Λαγκαδᾶ, Λητῆς καὶ Ρεντίνης, κ. Πλάτωνος, καὶ τοῦ οἰκείου Ποιμενάρχη. Ἐν συνεχείᾳ, τελέστηκε ἡ Ἐπίσημη Δοξολογία γιὰ τὴ συ-

μπλήρωση τῶν 102 χρόνων ἀπὸ τὴν Ἀπελευθέρωση τῆς Θράκης, προεξάρχοντος τοῦ Μητροπολίτου Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμονος. Ἐπιμνημόσυνη δέηση καὶ κατάθεση στεφάνων τελέστηκε στὸ Ἡρώων τῆς Πόλεως.

ΕΠΙΜΝΗΜΟΣΥΝΗ ΔΕΗΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΘΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΕΝΟΚΤΟΝΙΑΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΟΥ ΠΟΝΤΟΥ

Ὁ Μητροπολίτης μας προέστη τοῦ τρισαγίου ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν πατέρων καὶ ἀδελφῶν ἡμῶν, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν κατὰ τὴ Γενοκτονία τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἔμπροσθεν τοῦ ἀνδριάντος τοῦ Μητροπολίτου Τραπεζοῦντος Χρυσάνθου.

ΒΡΑΒΕΙΑ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΓΡΑΦΗΣ

Ὁ Ποιμενάρχης μας ἱερούργησε στὸν Καθεδρικό Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου. Ἀμέσως μετὰ τὸ πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας, βράβευσε τοὺς τρεῖς πρώτους μαθητὲς ποὺ διακρίθηκαν στὸν «Διαγωνισμό δημιουργικῆς γραφῆς», μὲ ἀφορμὴ

τὴ συμπλήρωση τῶν 100 χρόνων ἀπὸ τὴ Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ, καὶ προέστη τῆς ἐπιμνημόσυνης δεήσεως ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, κατὰ τὴ Γενοκτονία τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀμέσως μετὰ, μετέβη στὸν ἀνδριάντα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσάνθου, ὅπου καὶ παρευρέθη στὴν τελετὴ κατάθεσης στεφάνων μὲ ἀφορμὴ τὴν Ἡμέρα τῆς Γενοκτονίας τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐν ὧρει τῶν ἐκδηλώσεων «Παρχάρια» τοῦ Συλλόγου Ποντίων Ν. Ροδόπης «Ἡ Τραπεζοῦντα» τέλεσε στὸν Ναὸ Ἀγίου Γεωργίου Ἀργυρουπόλεως ἐπιμνημόσυνη δέηση ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν πάντων τῶν ἀναιρεθέντων καὶ ἐκδιωχθέντων κατὰ τὴ Γενοκτονία τοῦ Ποντιακοῦ Ἑλληνισμοῦ.

ΛΗΞΗ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΩΝ

Στὶς ἐγκαταστάσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν κατασκηνώσεων τῆς Μητροπόλεως μετέβη ὁ Σεβασμιώτατος γιὰ νὰ τελέσει Ἀρτοκλασία, παρουσία τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, τῶν Λαϊκῶν Στελεχῶν καὶ ὅλων τῶν παιδιῶν.

Ἡ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Ὁ Σεβασμιώτατος προέστη στὴν Ἐπιμνημόσυνη Δέηση τοῦ τελευταίου Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἀναιρεθέντων ὑπερασπιστῶν τῆς Πόλεως, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς Ἀλώσεως τῆς

Βασιλευούσης, στὸν Ἱερὸ Ναὸ τοῦ Ἁγίου Τρύφωνος Κομοτηνῆς. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἴδιας ἡμέρας, μετέβη στὸν αὐλαιο χώρο τῆς Τσανακλείου Σχολῆς, ὅπου πραγματοποιήθηκε ἐκδήλωση ὑπὸ τὴν Αἰγίδα τῆς Μητροπόλεως μὲ τίτλο: «Ἡ Πόλις ἑάλω, 29 Μαΐου 1453».

ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΤΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Ὁ Ποιμενάρχης μας προεξῆρχε τῆς ἀπογευματινῆς Θείας Λειτουργίας στὸν Ἱερὸ Ναὸ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου Κομοτηνῆς πρὸς ἐνίσχυση καὶ ἐνδυνάμωση τῶν διαγωνισθησομένων μαθητῶν στὶς Πα-νελλήνιες Ἑξετάσεις.

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Ὁ Ποιμενάρχης μας μετέβη στὸ Θρακικὸ Ὁδεῖο Κομοτηνῆς καὶ παρακολούθησε τὴν

πρῶτη αὐτοτελῆ ἐκδήλωση τῆς Χορωδίας Σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς «Χρῦσανθος Φιλιππίδης» τῆς Μητροπόλεως. Μετὰ τὸ πέραс τῆς ἐκδηλώσεως, ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης συνεχάρη τοὺς διοργανωτὲς καὶ τοὺς σπουδαστὲς γιὰ τὴν πρωτοβουλία καὶ εὐχήθηκε στὸν καθένα ξεχωριστὰ τὰ μέγιστα.

ΤΟ ΓΕΝΕΘΛΙΟΝ ΤΟΥ ΤΙΜΙΟΥ ΠΡΟΔΡΟΜΟΥ

Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαρωνείας καὶ Κομοτηνῆς κ. Παντελεήμων χοροστάτησε στὸν Ἑσπερινὸ καὶ ἐκήρυξε τὸν Θεῖο Λόγο στὸ ἐορτάζον παρεκκλήσιον Γενεθλίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου τοῦ Μουσειακοῦ Σαρακατσάνικου Οἰκισμοῦ Κομοτηνῆς. Τὸ πρῶτὴ τῆς κυριώνυμης ἡμέρας ἱερούργησε στὸ παρεκκλήσιον Γενεσίου τοῦ Τιμίου Προδρόμου Νυμφαίας.

ΚΩΔΙΚΟΣ 280005

**ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ**
Ταχ. Γραφείο
Κ.Κ. Κορονηής
Αριθμός Άδειας